

**Tehdään yhdessä kestäväää ja hyvää
tulevaisuutta murrosareena-työpajojen avulla!**

Opas osallistavan murrosareena -
työpajaprosessin soveltamiseen kuntien,
kansalaisyhteiskunnan ja pienten yritysten
yhteistyön edistämiseksi kestävyystyössä

11/2025

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

RESILIENT ECONOMIES AND COMMUNITIES

We make transition!

Kestävyyismurros & murrosareena

Yhteiskunnalliset murrokset ovat monimutkaisia ja pitkäkestoisia muutoksen prosesseja, jotka tapahtuvat yhteiskunnan eri tasoilla. Murros edellyttää muutosta yhtä aikaa monenlaisissa ajattelu- ja toimintatavoissa sekä yhteiskunnan rakenteissa.

Kestävyyismurroksella tarkoitetaan muutoksia, jotka ohjaavat kohti ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä yhteiskuntaa.

Murrosareena on osallistava työpajamenetelmä, joka tuo valittuun (kestävyys)aiheeseen tai haasteeseen liittyvät toimijat ja asiantuntijat eri tasoilta yhteen keskustelemaan halutusta tulevaisuudesta, kehittämään ratkaisuja yhdessä ja toimimaan. Areena auttaa tarkastelemaan nykyhetken rakenteita kriittisesti, parantaa kokonais kuvan ymmärrystä, auttaa tunnistamaan muutosvoimaisia toimia ja käynnistämään uusia projekteja, yhteistyömuotoja ja kokeiluja.

We make transition! –murrosareenat

We Make Transition! (2023–2025) -hankkeessa toteuttiin murrosareenoja 12 paikkakunnalla kuudessa Itämeren alueen maassa. Murrosareenojen aiheita olivat erilaiset paikallisia toimijoita koskettavat teemat, kuten luonnon monimuotoisuus, kestävä paikallinen ruokajärjestelmä ja kiertotalous. Joissain tapauksissa aihe oli laajempi kattoteema, joka sisälsi ala-teemoja.

Keskiössä oli kunnan, kansalaisyhteiskunnan ja muiden paikallisten toimijoiden vuoropuhelun ja yhteistyön edistäminen.

Tämä opas esittelee murrosareena-menetelmän periaatteet sekä hankkeen aikana syntyneitä oppeja ja huomioita, jotka liittyvät paikallisten toimijoiden osallistamiseen, yhteiskehittämiseen ja uuden yhteistyön vahvistamiseen kestävän ja hyvän tulevaisuuden edistämiseksi paikallisella tasolla.

We make transition! -hankkeen murrosareenoissa korostuivat:

- Vuorovaikutus paikallishallinnon ja paikallisten toimijoiden välillä
- Helposti lähestyttävä viestintä ja kieli
- Erilaisten näkökulmien kuunteleminen
- Toimien ja uuden yhteistyön käynnistäminen pelkän puheen sijasta

We make transition! -hanke sai rahoitusta EU Interreg Itämeren alueen ohjelmasta.

WE MAKE
transition!

WMT! kestävyysteemat

We make transition! -murrosareenoilla oli kullakin eri kestävyysaihe. Murrosareenojen aiheet valittiin ja tarkennettiin paikallisten yhteistyötarpeiden ja kiinnostuksen perusteella alla olevista pääteemoista.

WMT! –murrosareenat 12 paikkakunnalla

SUOMI

TAMPERE

01

Kestävä elämä
(luonto ja ihmiset)

HÄMEENKYRÖ

02

Kestävä maatalous

HELSINKI-UUSIMAA

03

Kiertotalous

UUSIKAUPUNKI

04

Luonnon
monimuotoisuus

KEMIÖNSAARI

05

Nuorten
osallistuminen

NORJA

NAMSOS

06

Kiertotalous

TRONDHEIM

07

Kestävä paikallinen
ruokajärjestelmä

SAKSA

BREMEN

08

Luomuruoan
edistäminen kouluissa

PUOLA

GDYNIA

12

Sektorit ylittävä
kestävyys

VIRO

TARTTO

09

Kiertotalous

LÄÄNE-HARJU

10

Kestävyys ja luonto-
yhteys kouluissa

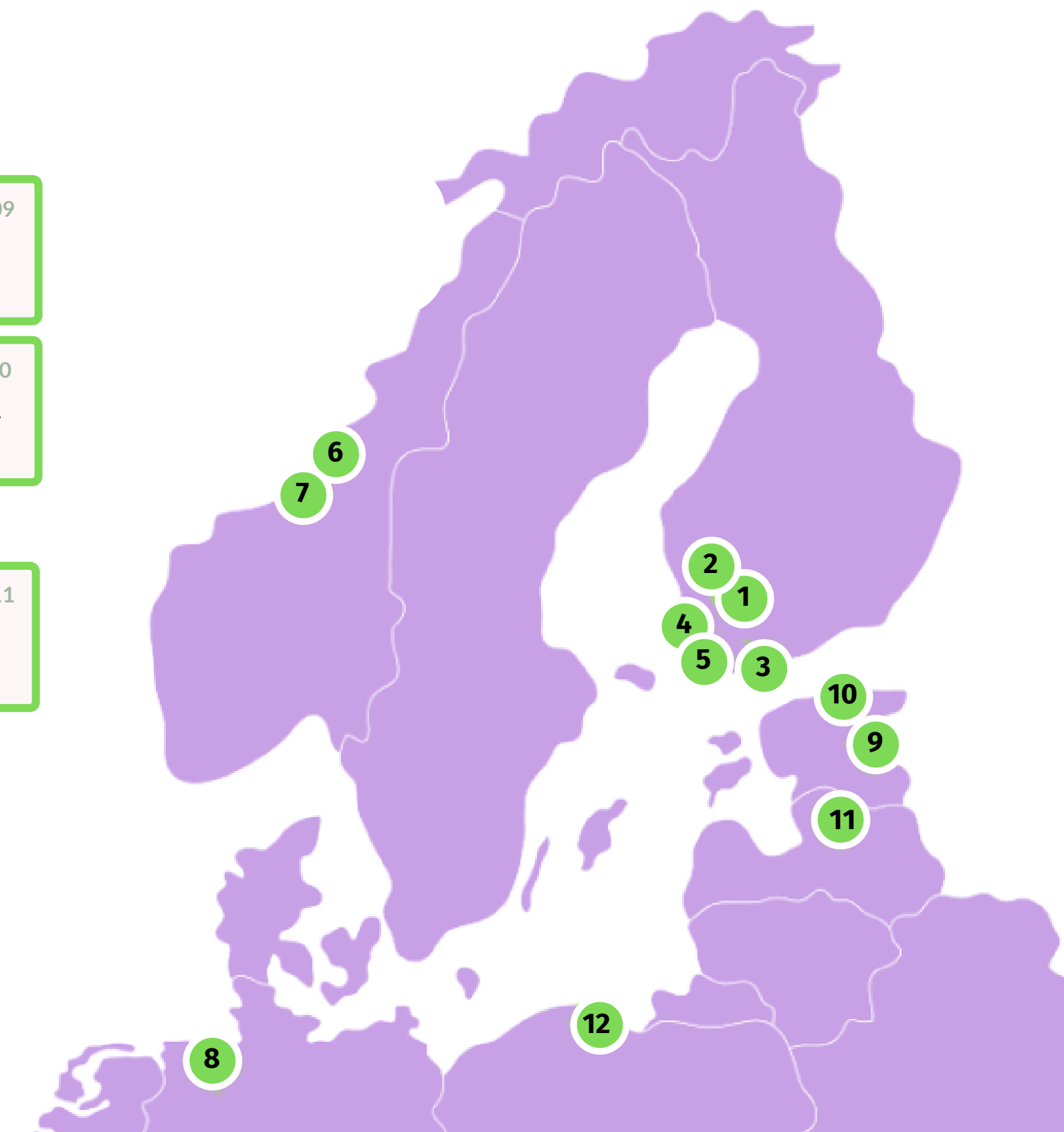
LATVIA

VIDZEME

11

Luomuruoan
edistäminen

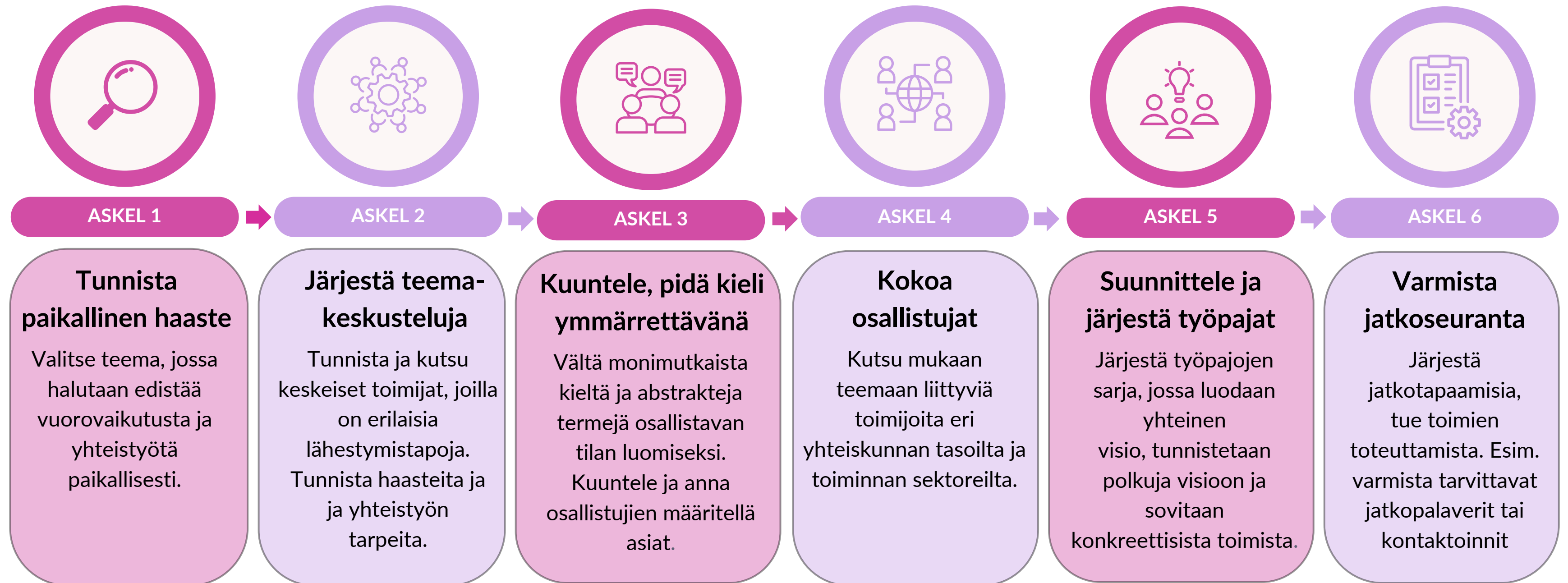

We make transition! –prosessi

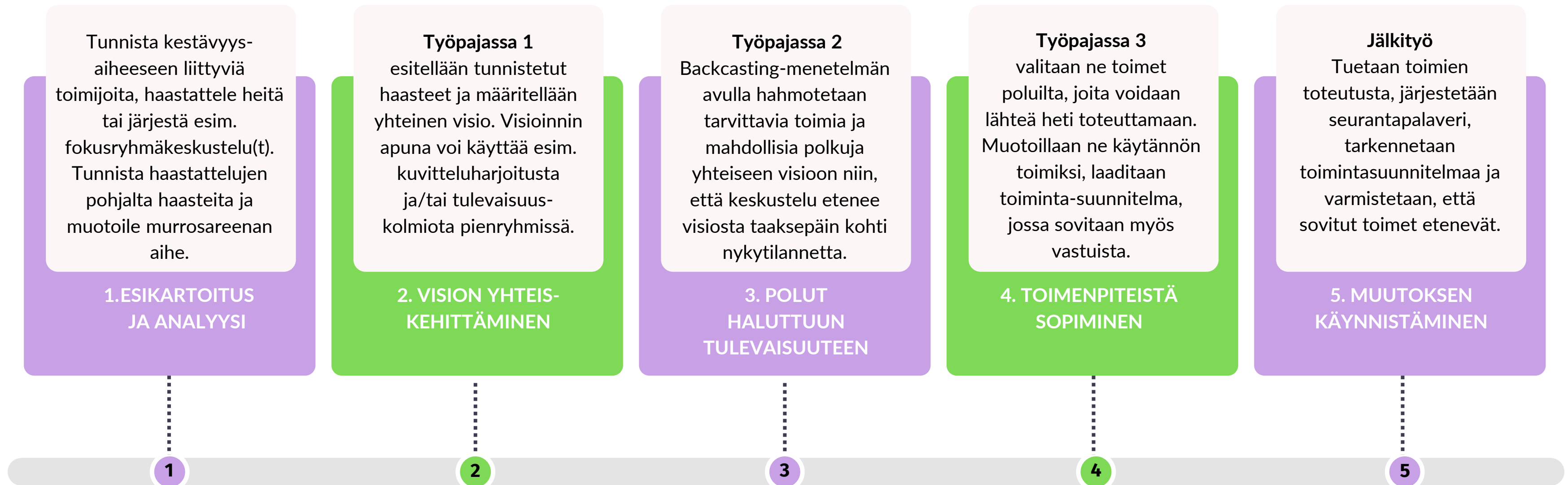
Näin sovelsimme murrosareenaa

Murrosareena on osallistava menetelmä, jota voidaan soveltaa erilaisin tavoin. Sen ydin on tuoda yhteen eri taustoista tulevia ihmisiä – kuten viranomaisia, päättäjiä, kansalaisyhteiskunnan edustajia, oppilaitoksia ja yrityksiä – keskustelemaan, visioimaan ja kehittämään konkreettisia ratkaisuja. Myös kokemusasiantuntijuutta pidetään arvokkaana.

Murrosareenan vaiheet ja työpajat

Ennen murrosareenatyöpajoja toteutetaan toimijoiden kartoitus ja tilanneanalyysi, joka auttaa muotoilemaan murrosareenan aiheen, tunnistamaan haasteita ja toimijoita. Työpajoissa kehitetään osallistujien kanssa visio, mahdolliset polut haluttuun visioon sekä tunnistetaan toimia, joita voidaan lähteä toteuttamaan. On tärkeää luoda ilmapiiri, jossa eri toimijat voivat kohdata tasavertaisesti ja kuulla erilaisia näkökulmia aiheeseen. Eriäviä mielipiteitä voidaan tuoda esille, ne on tärkeää kuulla ja huomioda, mutta niihin ei jäädä jumiin. HUOM. alla oleva on esimerkki, työpajojen määrä voi vaihdella.

Murrosareenan suunnittelutiimi

Murrosareenan suunnittelua ja toteutusta varten kannattaa nimetä suunnittelutiimi, joka vastaa areenan aiheen muotoilusta ja suunnittelee työpajojen sisällöt: mahdolliset puhujat, juoksutuksen, fasilitoinnin, työpajatyöskentelyn käytännöt, tulosten kirjaamisen ja yhteenvedon.

Suunnittelutiimi myös pohtii ja kartoittaa yhdessä, keitä murrosareenan työpajoihin tulisi kutsua.

Suunnittelutiimin apuna voi toimia ulkopuolinen konsultti tai fasilitaattori. Tärkeää kuitenkin on, että suunnittelussa ja toteutuksessa on mukana osallistuvien organisaatioiden omaa väkeä, eikä koko prosessia ulkoisteta konsultille. Ulkopuolista apua voisi käyttää esimerkiksi visiokuvauksen muotoilussa työpajan pohjalta tai tulosten raportoinnissa koko prosessin ajan.

Koko tiimi huolehtii kirjausten oikeellisuudesta, suunnittelee ja sopii seuraavista askelista edellisen työpajan pohjalta. Suunnittelua tulee tehdä aktiivisesti koko prosessin ajan.

On hyvä muistaa, että areenan tuloksia ei koskaan voi ennakoida etukäteen. Luota siis prosessiin, mutta ole aktiivinen, kuule osallistujien signaalit ja ohjaa, ole avoin uusillekin ideoille ja vie keskustelut loppuun asti.

Keitä murrosareenalle tulee kutsua?

Kutsuttavien määrä voi pienimmillään olla noin 20 ja suurimmillaan jopa 80. Eri työpajojen osallistujamäärät voivat vaihdella, koska jokaiseen työpajaan osallistuminen harvoin sopii aikataulullisesti kaikille.

Kutsulistalle nimetään henkilöitä, joiden toiminta ja kiinnostus liittyy valittuun aiheeseen ja joilla on siitä riittävä pohjatieto tai kokemus. Paikallishallinnon edustajia on hyvä kutsua useasta eri kunnan yksiköstä. Työpajoihin voidaan kutsua matkan varrella uusia henkilöitä etenkin jos edellisessä työpajassa huomattiin, että joku keskeinen toimija puuttuu.

Osallistujiksi on hyvä tavoitella kolmen kategorian edustajia:

- 1) **Innovaattorit** – luovat henkilöt, jotka uskaltavat visioida ja ideoida
- 2) **Aiheen tuntevat kehittäjät** – mm. kunnan asiantuntijat, ja aktiiviset paikalliset toimijat, joilla on kokemusasiantuntijuutta
- 3) **Vaikuttajat** – henkilöt, joilla on kontakteja, valtaa vaikuttaa, muuttaa käytäntöjä, rakenteita ja saada asialle näkyvyyttä; esimerkiksi päättäjät, viranhaltijat, taiteilijat

Mukaan on hyvä kutsua myös ihan tavallisia ihmisiä, esimerkiksi asukkaiden edustajia, joilla on kiinnostusta vaikuttaa ja joilla voi olla tärkeitä arkikäytäntöjen näkökulmia.

Mitä kannattaa huomioda?

Murrosareenan soveltamisesta

Murrosareenaa voi soveltaa eri tavoin erilaisissa tilanteissa.

Murrosareenan eri elementtejä voidaan myös soveltaa erikseen. Soveltamistavat riippuvat tarpeesta, aiheesta, tavoitteesta ja käytettävissä olevista resursseista.

Murrosareena mahdollistaa aidon osallistumisen ja yhteiskehittämisen sekä eri toimijoiden (myös piilossa olevien) äänten kuulemisen. Yhdessä luodaan parempaa ymmärrystä vaikkapa byrokraattisista esteistä, viestinnällisistä haasteista tai eri toimijoiden kokemusmaailmasta. Tämän tiedon avulla opitaan ja hoksataan uutta sekä löydetään toimivia tapoja tehdä yhteistyötä haluttuun suuntaan.

Jokainen areenan osallistuja on asiantuntija, ja he määrittävät yhteisen vision ja toimenpiteet, joita halutaan yhdessä lähteä viemään eteenpäin.

Me kaikki haluamme hyvää tulevaisuutta, ja sitä kohti voidaan päästä vain rakentavalla keskustelulla.

WE MAKE
transition!

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

RESILIENT ECONOMIES AND COMMUNITIES

We make transition!

SUOMEN ITÄMERI-INSTITUUTTI
THE BALTIC INSTITUTE OF FINLAND

PIRKANMAA
COUNCIL OF TAMPERE REGION